DÉLMAGYARORSZÁG

SZEGED: Szerkesztőség: Deák Ferenc ucca 2. Telefon: 13–33. Kiadóhivatal, kölcsönkönyvtár és jegyiroda: Aradi ucca 8. Telefon: 306. Nyomda: Löw Lipót ucca 19. Telefon: 16–34.

VASÁRNAP 1927 MÁJUS 29

III. ÉVFOLYAM, 123. SZÁM

MAKÓ: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Uri ucca 6. Telefon: 151. szám. HÓDMEZŐVÁSÁRHELY: Szerkesztőség és kiadóhivatal: Andrássy ucca 25. Telefon: 49. szám.

Előfizetési ára havonta 3·20, vidéken és a fővárosban 3·60, külföldön 6·40 pengő. Egyes szám 16, vasár- és ünnepnap 24 fillér.

Hősi halottak.

...Az övéké a magyar május utolsó vasárnapja, akik földdé lettek ezért a földért, amelyik nagy, gazdag és vidám volt akkor, amikor ők elindultak róla virágos vonatokon és amely oly kifosztott és szegény most, hogy hozzá képest még a halottak is gazdagok. Hivatalos statisztika mondja, hogy tizennyolcezer magyar élet nyugszik a budapesti hősöktemetőjében és egyetlen egy sir fölött sincs emlék. És virága csak annak a hősi halottnak van, aki maga nevelt magának virágot, pipaccsá, vadzsályává, szarkalábbá, gyujtoványfűvé változtatták a szive porait, az izmait, az agyvelejét és beléjük szinesitvén át azokat az álmokat, amelyekkel éppen csak kopogtatni volt idejük az élet kapuján. Közel nyolcvanezer többé-kevésbé gyombelepte katonasir a kicsiny országban és tizennyolcezer jeltelen sir a kicsi ország nagy fővárosában, majdnem egy decenniummal a háboru után: ez majdnem fájdalmasabb maguknál a veszteségeknél és szégyenletesebb a trianoni korbácsnál. Mert az igazat semmi meg nem alázhatja, ami kivülről jön, minden erőszak ellen lehet legalább lélekben lázadozni, a gazul megütött arcot lehet bosszut kérőn az ég felé forditani, de a szégyen, amelyik belülről jön, lefelé kényszeriti a fejet, az arcot, amelyet önvád éget, nem lehet az égnek emelni, amelynek aranyablakain elvértelenedett arcok elvilágtalanodott szemei merednek ránk:

— Mit adtatok nekünk, akik vállaltunk minden kinokat és szenvedéseket, akik nem kérdeztük, hogy kiért, miért, csak odaadtunk mindent, nemcsak a magunk életét, ami talán a legkisebb áldozatunk volt, de odaadtuk az apánk, anyánk szemének lefogóját, odaadtuk a hitvesünk szivének a dobogását, odaadtuk az első bölcsőringatás örömét, — mit adtatok ti nekünk mindezért? Nem adtatok szemfödelet a drága öregeknek, akik utánunk jöttek, mert nem győztek hazavárni bennünket. Nem kergettétek el a gondok fekete hollóit az özvegyeink válláról és szivéből. Nem adtatok jóllakásra való kenyeret az árváinknak. Ha az élőket a maguk erejére hagytátok, bün volt; de ha a halottakat is elhagyjátok, az több lesz a bünnél, az olyan szégyen lesz, amire nincs bocsánat. Ha bénán-csonkán életben maradtunk volna, akkor talán lett volna bennetek annyi sziv, hogy mankóval megsegitettetek volna bennünket. A sors kegyesebb volt hozzánk, félemberek helyett egész halottakat csinált belőlünk, most már ne fösvénykedjétek el a halottaktól, amiket nem tudtatok volna megtagadni az élőktől: legalább azt a mankót szurjátok le a sirunk végibe fejfának, ti élők, akikért mi meghaltunk!

A szegény magyar állam, amelynek költségvetését annyira igénybe veszik az életnek tudvalevőleg csupa elkerülhetetlen követelései, a szegény magyar kormány, amely oly tisztelettel enged a takarékossági bizottság minden szemhunyoritásának és amely egy fillért ki nem ád haszontalan dib-dáb dolgokra, — az nem tud egyebet adni a halott hősöknek május utolsó vasárnapjánál, rábizva a jó Istenre, hogy ilyenkor a teli pompáju tavasz bübájával, az ég szelid azurjával, az arannyal versengő napragyogással, virágok lélekzésével és madarak dalával lágyitsa meg az emberek szivét. És ha a jó Isten másfelé gondolna ezen a napon? Ha hideg szelek rikatnák a felhőket és dideregtetnének madarat és virágot? Akkor tovább is jeltelen maradjon a hősök sirja és hatalmasodjon el a hősök-temetőjében a gyom és bojtorján, ugy, hogy a második decennium végére az akkorra felserdülő nemzedék ne is tudja már, hogy ott megváltók porladtak el és csak azt lássa, hogy milyen kövér legelő serdült ott és milyen nagyszerü szénát lehet ott vágni? Azon forduljon meg a nemzeti kötelességteljesités kérdése, hogy május utolsó vasárnapján a nap süt-e, vagy az eső esik?

Nem lehet ez igy, nem szabad ennek igy lenni. Az a nemzedék, amely épen maradt a történelem legnagyobb és legostobább förgetegében, amelynek életét megőrizte akár a vakszerencse, akár a kormányozható szerencse, az a nemzedék nézzen körül egy kicsit a világban május utolsó vasárnapján és hallgassa meg, mit mond Mussolini:

— Két évvel Locarno után a hatalmak ismét fegyverkeznek szárazon és vizen. A fasiszta Olaszországnak határozott kötelessége tökéletesen felszerelni fegyveres erőit szárazon, vizen és levegőben. Arra kell törekednünk, hogy légi haderőnk szárnyainak felülete elhomályositsa a napot a mi földünk felett, mire 1935 és 1940 között Európa történelme döntő fontosságu időponthoz jut.

Ez az ókori barbár hangja, aki nyilainak sokaságával akarta elhomályositani az eget, vagy a másik barbáré, aki megkorbácsoltatta a tengert. Mussolini nyiltan beszél ezen a hangon, mert ő megtanulta a brutális nyiltságot abban a szociálista multban, amit elárult, de amit ő kimond, arra mindnyájan számitanak azok, akiknek kezébe az emberiség balvégzete letette a világ sorsát a mi napjainkban. Alig tiz éve, hogy eldördült a világháboru utolsó puskalövése s a közel jövő katlanában már fortyog az uj háboru, amelynek rettenetességéhez képest amaz csak játékos sportfelvonulás volt. Az ostobaság és gazság, amely az első világháborut csinálta, tulélte azt és már csinálja a terveket arra, hogy az egeket szaggassa szét lövészárkokkal, mire a föld nagyjában beforrja a régi sebeket és kövér legelő zsendül a hősi temetőkben.

Emberek, akik a jövendő hősi halottai vagytok, ne sajnáljátok a fejfát azoktól, akik példát adtak nektek abban, hogyan kell meghalni, nem kérdezve, kiért, miért?

Országos kavarodás a „Tótágas" körül

Nagy vihar a képviselőházban Mészöly Gedeon szegedi egyetemi tanár darabja miatt. — Nyilatkozatok a kavarodásról és a darabról.

(Budapesti tudósitónk telefonjelentése.) A mai nap folyamán országos kavarodás támadt Mészöly Gedeon szegedi egyetemi tanár Tótágas cimü darabja körül, amelyet pénteken mutatott be a szegedi szinház. Ez az előadás zárta be az egyetemi tanárok szegedi tartózkodását és már a premier alatt előreláthető volt, hogy a Tótágas-nak következményei lesznek.

A parlamentben régóta nem hallott vihar támadt a szegedi egyetemi tanár darabja körül. Részletes tudósitásunk a következő:

Nagy vihar a parlamentben.

Az appropriációs vita végén a napirendhez az egységes párti

Berky Gyula

szólt hozzá:

— Szegeden többszáz egyetemi tanár gyült össze, hogy tudományos kérdéseket beszéljenek meg. A vége egy halpaprikás mellett rendezett mulatság volt.

— **Tótágas volt, amit egy »Tótágas« cimü darab előadásával követett el Mészöly Gedeon egyetemi tanár.** (Mozgás.)

Szabó Sándor: Visszakérhetné a tandijat.

Berky Gyula: A Tótágas cimü darab főhőse Nagyatádi Szabó István, akit a darab ugy szerepeltet, mint

a megvesztegethetőség és a bornirtság reprezentánsa.

Felkiáltások az egységes párton: Szégyelje magát!

Fábián Béla: És ilyen tanár oktatja az ifjuságot!

Berky Gyula: Meg vagyok győződve, hogy az egyetemi tanárok nem azonositják magukat ezzel. Tessék tudomásul venni, hogy **860.000 kisgada él ebben az országban,** a másfélmillió adófizető alanynak több mint a fele. Ostobaságnak tartom, hogy ilyesmi előfordulhat.

Szabó Sándor: Hol a kultuszminiszter? Őt vonjuk felelősségre!

Berky Gyula: Ennek a darabnak a szinrehozásával kapcsolatban nem lehet vissza nem emlékeznem mindarra, amit Nagyatádinak köszönhet az ország. Nem szégyen bevallani azt, hogy a forradalom alatt a polgári társadalom gyönge volt. Ebben benne vannak a Tótágason mulató egyetemi tanárok is. Miért nem választotta Mészöly szindarabja tárgyává a népbiztosként szereplő egyetemi tanárokat?

(Mayer János földmivelésügyi miniszter és számos egységespárti képviselő, köztük Zsitvay Tibor házelnök, aki a padsorokban ül, tüntetően tapsol.)

Szabó Sándor: És ennek az egyetemnek szavazzuk meg a nép millióit az adókból? (Nagy zaj az egységes párton.)

Berky Gyula: Állitom, hogy

arra a sok egyetemi tanárra, aki ebben az országban van, nincs szükség. (Zaj az egységespárton.)

Fábián Béla: Több a tanár, mint a diák.

Berky Gyula szavait **feltünő idegességgel** hallgatja Petri Pál kultuszminiszteri államtitkár.

Berky Gyula: Felhivom a kultuszminiszter ur figyelmét arra, hogy **az ilyen egyetemi tanárnak vigyázzon a körmére, mert az ilyen egyetemi tanár müködése egyre jó, arra, hogy fokozza az uriosztály elleni gyülöletet.**

Gál Jenő: Még tanár? Talán már nem tanár!

Berky Gyula: Az illető tanár egy **kellemes, udvarias pukedlivel akart szolgálni a kultuszminiszter urnak.**

(Mozgás az egységes párton.) És talán azt akarta, hogy magát kellemes szinben tüntesse fel.

Most

Petri Pál

kultuszminisztériumi államtitkár áll fel szólásra.

— A kultuszminiszter ur azért nincs jelen, mert sem ő, sem én nem tudtuk, hogy ilyen darabot adtak elő.

Fábián Béla: Ha kedves dolgot irnak, akkor olvassák az ujságot. A kultuszminiszter ur dicséretét mindig elolvassák.

Petri Pál: Ezt az ügyet **meg fogom vizsgálni** és meg fogom vizsgálni, összeegyeztethető-e az egyetemi tanár etikájával az ilyen darab. Kizártnak tartom, hogy az olyan, mint amilyennek